

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon perusteiden luonnos

13.1.2020

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	4
Arvoperusta	5
Tutkinnon muodostuminen	5
Osaamisen arviointi	8
Pakolliset tutkinnon osat	9
Luonto- ja ympäristöalalla toimiminen, 30 osp P	9
Luonnontuotteiden kerääminen, 40 osp P	10
Luonnossa ohjaaminen, 40 osp P	11
Materiaalien talteenotto ja hyödyntäminen, 40 osp, P	12
Poronhoito, 35 osp P	13
Paliskunnassa työskenteleminen, 20 osp P	14
Ympäristökohteessa työskenteleminen, 40 osp P	14
Valinnaiset tutkinnon osat	16
Elintarvikkeiden valmistaminen luonnontuotteista, 30 osp	16
Eläimen käyttö luontoalan ohjelmapalveluissa, 15 osp	16
Erityisryhmien ohjaaminen luonnossa, 15 osp	17
Hyvinvoinnin tuottaminen eläinten avulla, 15 osp	18
Hyvinvoinnin tuottaminen luonnontuotteilla, 20 osp	19
Ilmastovaikuttajana toimiminen, 15 osp	20
Jäteaseman hoitaminen, 20 osp	20
Jäte- tai kierrätyslaitoksessa toimiminen, 20 osp	21
Jäte- ja kierrätysneuvonta, 15 osp	22
Kalastuspalveluissa toimiminen, 15 osp	23
Kestävä kehityksen toimintaohjeen laatiminen, 15 osp	23
Kädentaidoissa ohjaaminen, 15 osp	24
Luonnontuotekasvien viljeleminen, 30 osp	25
Luonto-ohjaamisen erityisosaaminen, 20 osp	26
Luontoperustaiset hyvinvointipalvelut, 20 osp	26
Maastoretken ohjaaminen, 20 osp	27
Maastoruokailun järjestäminen, 15 osp	28
Metsästyspalveluissa toimiminen, 15 osp	29
Perinnemaisemien kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp	30
Porojen talviruokinta, 15 osp	31
Porojen vasottaminen ja vasojen merkitseminen, 15 osp	32

Poronlihan tuotannossa toimiminen, 30 osp	33
Ryhmätoiminnassa ohjaaminen, 15 osp	34
Tuotteiden valmistaminen luonnonmateriaaleista, 15 osp	34
Tutkimuksessa avustaminen, 10 osp	35
Ulkoilualueiden rakentaminen ja hoitaminen, 30 osp	36
Vesistöjen kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp	37
Vieraslajitorjunta, 15 osp	37
Ympäristökohteen kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp	38
Ympäristön tilan selvittäminen, 15 osp	39
Ympäristöviestintä, 15 osp	40
Ympäristöä säästäviin kulutusvalintoihin ohjaaminen, 15 osp	41
Liite 1	42
Liite 2	43

Tiivistelmä

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alainen luonto- ja ympäristöalan perusosaaminen ja syvempää osaamista luontoa-alalta, porotaloudesta ja ympäristöalalta. Tutkinnon suorittanut osaa toimia kestäväällä tavalla ja huolehtia turvallisuudesta omalla toimialallaan.

Tutkinnon osaamisalat ja tutkintonimikkeet:

- Luontoalan osaamisala, luonnonvaratuottaja
- Luontoalan osaamisala, luonto-ohjaaja
- Porotalouden osaamisala, poronhoitaja
- Ympäristöalan osaamisala, ympäristönhoitaja
- Ympäristöalan osaamisala, ympäristönhuoltaja

Luontoalan osaamisalan suorittanut luonto-ohjaaja osaa toimia luontoon liittyvissä käytännön ohjaustehtävissä. Hän omaa hyvät tiedot luonnosta ja sen ilmiöistä. Hän osaa kertoa ryhmälle luonnosta ja huolehtia ohjaustoiminnassa tarvittavista välineistä. Hän osaa huolehtia ryhmän turvallisuudesta ja toimia asiakaslähtöisesti ja kestäväen kehityksen mukaisesti.

Luontoalan osaamisalan suorittanut luonnonvaratuottaja osaa hyödyntää paikallista luontoa luonnontuotealalla. Hän osaa huolehtia marjojen, sienten ja yrttien keräyksestä ja jatkojalostuksesta. Hän tuntee kattavasti luonnontuotealan toimijoita ja luonnontuotteita.

Porotalouden osaamisalan suorittanut poronhoitaja osaa huolehtia poroelinkeinojen kannattavuudesta, porojen hyvinvoinnista ja ympäristön kestävytydestä. Hän osaa toimia paliskuntayhteisössä ja itsenäisenä yrittäjänä. Poronhoitaja osaa käyttää työssä tarvittavia koneita ja laitteita. Hän osaa toimia saamelaisen kulttuurin ylläpitäjänä ja kehittäjänä.

Ympäristöalan osaamisalan suorittanut ympäristönhoitaja osaa työskennellä rakennetun tai luonnon ympäristön kunnostamisen ja hoidon tehtävissä. Hän osaa määritellä ympäristön tilaa ja hoitotarpeet. Hän osaa käyttää ympäristön tilan selvittämisessä laitteita ja välineitä ja toimia turvallisesti.

Ympäristöalan osaamisalan suorittanut ympäristönhuoltaja osaa toimia materiaalien hyödyntämisen ja jätehuollon erilaisissa työtehtävissä turvallisesti. Hän osaa perusasiat materiaalien talteenotosta ja hyödyntämisestä. Hän osaa toimii jätehuoltoa koskevan lainsäädännön mukaisesti ja noudattaa turvallisuusmääräyksiä.

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suorittanut voi toimia työntekijänä tai yrittäjänä luonto- ja ympäristöalalla ohjauksen, luonnontuotealan, ympäristönhoidon, ympäristöhuollon tai poronhoidon työtehtävissä.

Arvoperusta

Ammatillisen koulutuksen tuottama osaaminen uudistaa työelämää ja yhteiskuntaa. Ammatillinen koulutus tukee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen ja kriittisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat ammatillisen koulutuksen toiminnassa.

Ammatillinen koulutus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suvaitsevaisuus, erilaisuus ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja ne toteutuvat koulutuksessa.

Ammatillisessa koulutuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys ja rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Ammatillinen koulutus lisää ymmärrystä luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä omassa toiminnassa ja globaalisti.

Arvoperusta toteutuu ammatillisen koulutuksen toimintakulttuurissa, osaamisen hankkimisessa ja oppimisympäristöissä.

Tutkinnon muodostuminen

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Ammatillisista tutkinnon osista pakollisia on 70 – 85 osaamispistettä ja valinnaisia 60 – 75 osaamispistettä osaamisalasta riippuen.

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto sisältää seuraavat osaamisalat ja tutkintonimikkeet:

- Luontoalan osaamisala, luonnonvaratuottaja
- Luontoalan osaamisala, luonto-ohjaaja
- Porotalouden osaamisala, poronhoitaja
- Ympäristöalan osaamisala, ympäristönhoitaja
- Ympäristöalan osaamisala, ympäristönhuoltaja

Ammatilliset tutkinnon osat 145 osp

Pakolliset tutkinnon osat 70 – 85 osp

Pakollinen tutkinnon osa 30 osp

- Luonto- ja ympäristöalalla toimiminen, 30 osp

Luontoalan osaamisala, luonnonvaratuottaja

Pakollinen tutkinnon osa 40 osp

- Luonnontuotteiden kerääminen, 40 osp

Luontoalan osaamisala, luonto-ohjaaja

Pakollinen tutkinnon osa 40 osp

- Luonnossa ohjaaminen, 40 osp

Porotalouden osaamisala, poronhoitaja

Pakolliset tutkinnon osat 55 osp

- Poronhoito, 35 osp
- Paliskunnassa työskenteleminen, 20 osp

Ympäristöalan osaamisala, ympäristönhoitaja

Pakollinen tutkinnon osa 40 osp

- Ympäristökohteessa työskenteleminen, 40 osp

Ympäristöalan osaamisala, ympäristönhuoltaja

Pakollinen tutkinnon osa 40 osp

- Materiaalinen talteenotto ja hyödyntäminen, 40 osp

Valinnaiset tutkinnon osat 60 – 75 osp

- Elintarvikkeiden valmistaminen luonnontuotteista, 30 osp
- Eläimen käyttö luontoalan ohjelmapalveluissa, 15 osp
- Erityisryhmien ohjaaminen luonnossa, 15 osp
- Hyvinvoinnin tuottaminen eläinten avulla, 15 osp
- Hyvinvoinnin tuottaminen luonnontuotteilla, 20 osp
- Ilmastovaikuttajana toimiminen, 15 osp
- Jäteaseman hoitaminen, 20 osp
- Jäte- tai kierrätyslaitoksessa toimiminen, 20 osp
- Jäte- ja kierrätysneuvonta, 15 osp
- Kalastuspalveluissa toimiminen, 15 osp
- Kestävä kehityksen toimintaohjeen laatiminen, 15 osp
- Kädentaidoissa ohjaaminen, 15 osp
- Luonnontuotekasvien viljeleminen, 30 osp
- Luonto-ohjaamisen erityisosaaminen, 20 osp
- Luontoperustaiset hyvinvointipalvelut, 20 osp
- Maastoretken ohjaaminen, 20 osp
- Maastoruokailun järjestäminen, 15 osp
- Metsästyspalveluissa toimiminen, 15 osp
- Perinnemaisemien kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp
- Porojen talviruokinta, 15 osp
- Porojen vasottaminen ja vasojen merkitseminen, 15 osp
- Poronlihan tuotannossa toimiminen, 30 osp
- Ryhmätoiminnassa ohjaaminen, 15 osp
- Tuotteiden valmistaminen luonnonmateriaaleista, 15 osp
- Tutkimuksessa avustaminen, 10 osp
- Ulkoilualueiden rakentaminen ja hoitaminen, 30 osp
- Vesistöjen kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp
- Vieraslajitorjunta, 15 osp
- Ympäristökohteen kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp
- Ympäristön tilan selvittäminen, 15 osp
- Ympäristöviestintä, 15 osp
- Ympäristöä säästäviin kulutusvalintoihin ohjaaminen, 15 osp

Yhteiset ammatilliset tutkinnon osat

- Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
- Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 15 osp
- Yrityksessä toimiminen, 15 osp
- Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
- Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa, 5-15 osp
- Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta, 5-15 osp
- Korkeakouluopinnot, 5-15 osp
- Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja, 1-15 osp

Yhteiset tutkinnon osat 35 osp

- Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp
- Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp
- Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp
- Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet, 9 osp

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan seuraavien kriteereiden mukaan asteikolla 1–5. Tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista arvioidaan kokonaisuutena. Yksittäisiä ammattitaitovaatimuksia ei arvioida erikseen tämän asteikon mukaisesti. Arvosana määräytyy arviointiasteikon tasolle, joka parhaiten kuvaa opiskelijan osaamista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Pakolliset tutkinnon osat

Luonto- ja ympäristöalalla toimiminen, 30 osp P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Ympäristövastuullisuus ja kestävä kehitys

- eritellä kestäväen kehityksen ulottuvuudet omassa toiminnassaan
- selvittää alan, työpaikan tai oman työtehtävän ympäristövaikutuksia
- arvioida ja vertailla toimintaan liittyviä kestäväen kehityksen ratkaisuja
- valita parantamiskohteen ja arvioida muutoksen vaikutuksia
- huomioida jatkuvan parantamisen merkityksen
- ymmärtää toiminnan hiilijalanjäljen
- kierrätyksen ja kiertotalouden merkityksen luonnonvarojen ja materiaalin kestävässä kuluttamisessa
- toimia energiaa ja vettä säästäen työssään
- minimoida syntyvää jätettä sekä lajitella, kierrättää ja uusiokäyttää materiaaleja

Toimintaympäristö

- tunnistaa paikallisen toimintaympäristönsä erityispiirteet
- tunnistaa ajankohtaisia luonto- ja ympäristöaiheita
- perustiedot globaaleista ympäristöongelmista ja ilmastomuutoksesta ja niiden vaikutusta omaan toimintaympäristöön
- jokamiehenoikeudet ja lupakäytänteet

Ekologian perusteet ja lajintuntemus

- tunnistaa ekosysteemejä ja niiden muutoksiin vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää aineiden kierron ekosysteemissä
- ymmärtää lajien väliset riippuvuussuhteet
- tunnistaa eri lajeja sekä niiden elinympäristöjä
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen

Maastossa liikkuminen ja työskentely

- valita, käyttää ja huoltaa käyttämänsä maastossa liikkumisen varusteet ja välineet turvallisesti
- käyttää erilaisia suunnistusvälineitä, karttaa ja kompassia sekä digitaalisia paikantamisvälineitä
- käyttää ja huoltaa tarvittavia koneita ja välineitä huomioiden turvallisuuden ja ympäristövastuullisuuden
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan
- toimia maastossa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- ottaa huomioon toimintansa turvallisuuden
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- alallaan tarvittavat maastossa toimimisen perustaidot
- toimia vastuullisesti maastossa liikkeessaan ja toimiessaan

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä tekemällä käytännön työtehtäviä luontoalalla, porotaloudessa tai ympäristöalalla. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Luonnontuotteiden kerääminen, 40 osp P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Luonnontuotealan tunteminen

- tunnistaa luonnontuotealan tuotteita, asiakkaita ja kohderyhmiä
- seurata toimialan trendejä ja ajankohtaista keskustelua
- hyödyntää alan tutkimusta ja kehitystoimintaa työssään
- verkostoitua ja toimia yhteistyössä alan sidosryhmien kanssa
- toimia tehtävään sisältyvissä asiakaspalvelutilanteissa vuorovaikutteisesti ja selkeästi

Luonnontuotteiden tunnistaminen

- tunnistaa monipuolisesti keräämiseen soveltuvia lajeja ja niiden hyödynnettäviä osia
- kerättävien raaka-aineiden keskeiset käyttöominaisuudet

Luonnontuotteiden kerääminen

- kerätä raaka-aineita ergonomisesti
- valita raaka-aineelle soveltuvan ja kestävä keruumenetelmän
- käyttää ja huoltaa soveltuvia työvälineitä
- noudattaa tuotteiden keruuajoja
- noudattaa keruutyösuunnitelmaa ja työohjeita
- ottaa huomioon toiminnassaan luonnon monimuotoisuuden ja kestävä alueella
- toimia vastuullisesti maastossa liikkeessään sekä kunnioittaa paikallisia maanomistajia ja asukkaita
- antaa tarvittavat tiedot tuotevirtakirjanpitoa varten
- noudattaa keruutoiminnassa tarvittavia lupia ja määräyksiä
- noudattaa luomuraaka-aineiden keruuseen liittyviä ohjeita ja säädöksiä
- ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja kestävä kehityksen
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Luonnontuotteiden käsittely

- esi- ja jatkokäsittelä luonnontuotteita ohjeiden mukaisesti
- varastoida luonnontuotteita raaka-aineen ja sen käyttötarkoituksen mukaisesti
- pakata ja merkitä luonnontuotteita
- noudattaa laatutavoitteita
- seurata tuotteen laatua keruusta varastointiin
- toimia hygieniapassin edellyttämällä tavalla
- lajitella, kierrättää ja hävittää syntyvän jätteen kiertotaloutta edistäen

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä keräämällä luonnontuotteita maastosta sekä käsittelemällä ja varastoimalla ne asianmukaisissa tiloissa käyttötarkoituksen mukaisesti.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Luonnossa ohjaaminen, 40 osp P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Luonto-ohjelmapalvelun järjestäminen

- suunnitella, valmistella ja toteuttaa luonto-ohjelmapalveluita erilaisille asiakasryhmille oman tehtävän mukaisesti
- laatia tarvittavat turvallisuuteen liittyvät asiakirjat
- laatia muut tarvittavat asiakirjat
- hinnoitella palvelun ja arvioida siihen vaikuttavat kustannukset
- valita ja valmistella luonto-ohjelmapalveluun sopivia kohteita
- tehdä tapahtumapaikan purkamisen ja siistimisen sekä varusteiden ja välineiden huollon

Ohjaaminen

- ohjata ryhmää
- ottaa huomioon vieraiden kulttuurien erityispiirteet
- kertoa paikallisesta luonnosta, luonnonilmiöistä ja paikallisesta kulttuurista
- ohjata asiakkaita omalla äidinkielellään ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä
- käyttää toiminnallisia ja osallistavia menetelmiä ryhmää ohjattaessaan
- huolehtia omasta ja asiakkaiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta

Asiakaspalvelu

- esiintyä luontevasti ja vuorovaikutteisesti
- ottaa tasapuolisesti huomioon koko asiakasryhmän
- reagoida välittömään asiakaspalautteeseen rakentavasti
- kerätä asiakaspalautteen tapahtuman jälkeen ja tehdä kehittämissuhteita sen pohjalta
- noudattaa yrityksen antamia asiakaslupauksia ja laatutavoitteita

Luonnontuntemus

- hyödyntää luontoympäristön paikallisia erityispiirteitä
- hyödyntää työssään luontoa hyvinvoinnin tuottajana
- tunnistaa työssään tarvittavia kasvi- ja eläinlajeja
- tehdä ja ohjata tekemään havaintoja luonnosta

Luonnossa liikkuminen

- liikkua luonnossa erilaisia välineitä ja liikkumismuotoja käyttäen
- ohjata ryhmäänsä käyttämään erilaisia luonnossa liikkumisen välineitä
- liikkua luonnossa turvallisesti ja vastuullisesti
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön ohjaustehtävissä toimimalla luontoalalla. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Materiaalien talteenotto ja hyödyntäminen, 40 osp, P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Jätehuoltoalan tuntemus

- edistää tehtävässään kestävän kehityksen ja kiertotalouden toimintatapoja
- tunnistaa jätteiden hyötykäyttömahdollisuuksia, käsittelymenetelmiä, keräysjärjestelmiä sekä -välineitä, -kalustoa ja -paikkoja
- toimia jätehuoltoon koskevan lainsäädännön ja paikallisten määräysten mukaisesti
- hyödyntää tietotekniikkaa ja tietojärjestelmiä työtehtävien edellyttämällä tavalla
- edistää jätehuollon etusijajärjestyksen toteutumista työssään

Materiaalien käsittely

- erottaa eri jäte- ja kierrätysmateriaalit toisistaan
- hyödyntää tietämystään eri materiaalien ominaisuuksista ja käyttäytymisestä
- poistaa materiaalista sen jatkokäsittelyä haittaavat tekijät
- tunnistaa vaarallisen jätteen ja sen vaaraa aiheuttavat ominaisuudet
- lajitella jäte- ja kierrätysmateriaalit niille osoitettuihin paikkoihin
- arvioida materiaalin kelpoisuutta kierrätykseen

Työyhteisötaidot

- työskennellä osana ryhmää
- arvioida omaa työskentelyään
- hakea työnsä edellyttämää tietoa
- noudattaa annettuja aikatauluja
- viestiä ja toimia vuorovaikutteisesti työyhteisössä tehtävänsä edellyttämällä tavalla

Turvallinen työskentely

- tunnistaa työympäristön vaarat
- arvioida työnsä riskejä
- huomioida myös muut työpaikalla toimivat
- noudattaa työturvallisuusohjeita ja -säädöksiä
- käyttää henkilökohtaisia suojaimia
- huolehtia työympäristön siisteydestä
- työskennellä ergonomisesti
- ylläpitää omaa työhyvinvointiaan
- toimia hätätilanteessa, onnettomuuden tai sairaskohtauksen sattuessa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä osana ammattimaista jätteen- tai kierrätysmateriaalin lajittelua, keräystä tai käsittelyä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Poronhoito, 35 osp P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Vuosikierron mukaiset tehtävät

- suunnitella ja tehdä poronhoidon vuosikierron mukaiset työtehtävät poronhoitolain ja -asetuksen mukaisesti ja poromerkkijärjestelmä huomioiden
- tehdä havaintoja porojen laiduntamiseen käytettyjen alueiden kunnosta
- hankkia tarvittaessa rehua ja huolehtia porojen lisäruokinnasta
- valita eloporonsa varmistaakseen optimaalisen porokarjan rakenteen
- tehdä porotalouden harjoittajalle kuuluvat taloushallinnon tehtävät ja seurata porotalouden rahoituslainsäädäntöä
- seurata ja arvioida työn tulosta ja ajankäyttöä
- seurata oman porotaloutensa kannattavuutta
- myydä suoramyyntituotteita säädösten mukaisesti
- toimia porovahinkotilanteissa ja tunnistaa vahinkojen syitä
- käyttää, huoltaa ja korjata poronhoidossa tarvittavia koneita, laitteita ja työvälineitä
- lajitella, kierrättää ja hävittää syntyvän jätteen kiertotaloutta edistäen
- tunnistaa työympäristön vaarat ja noudattaa työturvallisuusohjeita ja -säädöksiä
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Porojen käsittely

- käsitellä poroja vuodenvuorokierroksen eri työvaiheissa
- huolehtia porojen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista niin, että niiden luontainen käyttäytyminen mahdollistuu
- tulkita poron ikään, sukupuoleen ja vuodenaikoihin liittyvää käyttäytymistä
- seurata poron ravitsemuksen ja käyttäytymisen välistä suhdetta
- tunnistaa porojen yleisimpiä sairauksia
- ennaltaehkäistä poron sairauksien syntyä ja leviämistä
- ottaa työssään huomioon eläinten käsittelyyn liittyvät säädökset
  - pätevyys kuljettaa eläviä eläimiä
  - eläinten lopetukseen liittyvän lainsäädännön hallitseminen

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla porotaloustehtävissä paliskunnassa tai muussa Suomen porotalouden organisaatiossa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua

ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Paliskunnassa työskenteleminen, 20 osp P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Työyhteisön jäsenenä toimiminen

- suunnitella työskentelynsä paliskunnassa poroisännän, työnjohtajan tai muun esimiehen alaisuudessa siten, että työpanos hyödyttää työyhteisöä
- osallistua paliskunnan päätöksentekoon ja muihin demokraattisiin prosesseihin
- kertoa paliskuntansa alueesta, sen käytöstä ja työyhteisöistä
- toimia paliskunnan, tokkakunnan tai muun ryhmän jäsenenä oman asemansa mukaisesti
- noudattaa sovittuja työaikoja, ohjeita ja ammattietiikkaa

Oma alue, vuodenkierto ja perinteinen käyttö

- perustella paliskuntansa alueen laidunkierron, poronhoidon rakenteet ja laiduntamisen
- toteuttaa työskentelynsä paliskunnassa poroisännän, työnjohtajan tai muun esimiehen alaisuudessa siten, että työpanos hyödyttää työyhteisöä
- kulkea paliskuntansa, tokkakuntansa tms. alueella kävellen tai maastoajoneuvoilla vastuullisesti ja vakiintuneiden hyväksytyjen käytäntöjen mukaisesti ottaen huomioon porojen vuodenaikaan liittyvän käyttäytymisen ja tarpeet

Vastuullisuus

- lajitella, kierrättää ja hävittää työssään syntyvät jätteet kiertotaloutta edistäen
- valita työvälineet, -menetelmät ja materiaalit välttäen kielteisiä ympäristö- ja ilmastovaikutuksia
- toimia työyhteisön päätöksiä ja perinteitä noudattaen
- toimia työssään siten, että oma, työryhmän ja porojen turvallisuus ja hyvinvointi varmistuu

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla poronhoitotehtävissä paliskunnassa tai muussa Suomen porotalouden organisaatiossa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ympäristökohteessa työskenteleminen, 40 osp P

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Ympäristön tilan seuranta

- tunnistaa toimintaympäristöön vaikuttavia ympäristöriskejä

- ymmärtää syyt ympäristön tilan seurantaan, kuten miksi näytteitä otetaan ja mitä niistä voidaan arvioida ja minne ne tulee lähettää jatkoanalysoitavaksi
- havainnoida ympäristön tilaa käyttäen bioindikaattoria
- arvioida happamoitumisen, rehevöitymisen, eroosion, ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden merkityksen ympäristön tilan seurannassa

Ympäristökohteessa työskentely

- tunnistaa yleisimpiä hoidettavia luontotyyppisiä ja elinympäristöjä ja niiden kasveja
- tunnistaa suojellut luontotyytit ja merkittävät elinympäristöt
- tunnistaa elinympäristön hoitotarpeita ja hoitotoimenpiteen valinnan kannalta merkittäviä muita eliöitä (erityisesti direktiivilajit)
- perustiedot luonnonhoitotoimien hankinnasta ja tilaamisesta
- työskennellä ympäristökohteessa noudattaen saamia hoito-ohjeita
- valita kohteeseen sopivan työmenetelmän ja työjärjestyksen
- työskennellä järjestelmällisesti, ergonomisesti sekä sujuvasti
- käyttää ja huoltaa työssään tarvittavia ja kohteeseen sopivia työkoneita ja välineitä huomioiden koneiden ja laitteiden valinnassa taloudellisuuden, turvallisuuden ja ekologisuuden
- lajitella, kierrättää, uusiokäyttää ja hävittää syntyvän jätteen kiertotaloutta edistäen
- työskennellä huomioiden oman ja muiden turvallisuuden
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Maastossa tehtävät mittaukset

- noudattaa mittaussuunnitelmaa ja valita kohteeseen soveltuvat mittausvälineet
- tehdä tarvittavia mittauksia ja kirjata mittaustiedot
- noudattaa näytteenotto-suunnitelmaa ja valita kohteeseen soveltuvat näytteenottovälineet
- ottaa edustavia näytteitä
- käyttää kohteeseen soveltuvia mittareita
- kirjata näytteestä mitatut arvot
- huolehtia näytteiden oikeasta säilytyksestä ja kuljetuksesta
- käyttää paikannusvälineitä ja digitaalisia paikkatietojärjestelmiä

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla ympäristökohteessa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Valinnaiset tutkinnon osat

Elintarvikkeiden valmistaminen luonnontuotteista, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Luonnontuotteiden hankinta

- tunnistaa, arvioida ja valita jatkojalostukseen soveltuvat syötävät luonnontuotteet
- noudattaa toiminnan omavalvontasuunnitelmaa
- hyödyntää alueensa perinnettä ja kulttuuria materiaalien jatkojalostamisessa
- hankkia raaka-aineita luonnontuotteiden jatkojalostukseen
- arvioida luonnontuotteen laadun soveltuvuutta raaka-aineeksi
- määrittellä tuotteen hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä
- toimia lainsäädännön ja määräysten mukaisesti ja hankkia tarvittavat luvat ammattimaiseen toimintaan

Luonnontuotteiden jalostus

- tehdä raaka-aineille käyttötarkoituksen mukaiset esikäsittelyt
- valmistaa valituista raaka-aineista jatkojalosteen
- huolehtia henkilökohtaisesta hygieniasta ja oikeanlaisesta pukeutumisesta
- toimia hygieenisesti
- tunnistaa tuotteen laatuun vaikuttavia tekijöitä
- käyttää jatkojalostusprosessiin kuuluvia koneita ja laitteita
- tehdä koneille ja laitteille tarvittavat päivittäiset puhdistus- ja huoltotoimet
- noudattaa työturvallisuusohjeita ja -säädöksiä ja huolehtia omasta työturvallisuudesta
- pakata ja varastoida tuote sen ominaisuudet ja säilyvyys huomioiden
- huolehtia pakkausmerkintöjen ajantasaisuudesta noudattaen viranomaisohjeita
- lajitella, kierrättää ja hävittää syntyvän jätteen kiertotaloutta edistäen

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä valmistamalla luonnontuotteista (luonnonmarjat, luonnonsienet, luonnonyrtit tai erikoisluonnontuotteet, kuten pettu, mahla ja kuusenkerkkä) elintarvikkeita. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Eläimen käyttö luontoalan ohjelmapalveluissa, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Tapahtuman suunnitteleminen ja valmisteleminen

- valita ja varmistaa eläimen sopivuuden tapahtumaan
- suunnitella oman työnsä tapahtuman toimintasuunnitelman mukaisesti

- laatia turvallisuusasiakirjan ja riskianalyysin tapahtumasta
- seurata tapahtuman kustannuksia ja hinnoitella palvelutuotteen
- toimia säädöksiin mukaisesti

Tapahtumassa työskenteleminen

- valmistella eläimen tapahtumaan
- käyttää ja huoltaa tarvittavia varusteita
- neuvoa asiakasta eläimen kanssa toimimisessa
- kertoa eläimen hyvinvoinnista ja elinympäristöistä
- kertoa asiakkaalle toimintaympäristön historiasta ja kulttuurista
- toimia asiakaspalvelutilanteissa vuorovaikutteisesti ja selkeästi ja hoitaa palvelutilanteen vähintään yhdellä vieraalla kielellä
- toimia noudattaen turvallisuusvaatimuksia niin asiakkaiden kuin eläinten kanssa
- havainnoida tapahtumaa ja esittää kehittämissuhteita

Eläimen hyvinvointi

- tehdä päivittäisiä eläintenhoitotöitä
- tarkkailla ja tarvittaessa edistää eläimen hyvinvointia
- ruokkia eläimiä lajityypillisesti, ravinnontarve huomioiden
- tunnistaa sairaan eläimen ja tilaa eläinlääkärin tarvittaessa
- tunnistaa eläimen olosuhdevaatimukset ja havainnoida poikkeamat
- huomioida työskentelyssä eläimen hyvinvoinnin ja lajinomaisen käyttäytymisen
- kuljettaa eläimiä säädöksiin mukaisesti

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskentelemällä luontoalan ohjelmajärjestelyissä, joissa käytetään eläimiä, kuten poroa, koira, hevosta, alpakkaa.

Kotieläiminä pidettävien hevos-, nauta-, lammas-, vuohi- tai sikaeläinten taikka siipikarjan kuljetukseen tarkoitettua maantieajoneuvoa saa kuljettaa ja eläinten hoitajana tällaisessa ajoneuvossa voi toimia vain henkilö, jolla on eläinkuljetusasetuksen mukainen kuljettajan tai hoitajan pätevyystodistus. Hoitajalla tarkoitetaan eläinkuljetusasetuksessa henkilöä, joka on välittömästi vastuussa eläinten hyvinvoinnista ja on niiden mukana kuljetusmatkan ajan. Hoitaja, joka toimii koko ajan edellä mainitun kuljettajan valvonnassa, ei kuitenkaan tarvitse pätevyystodistusta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Erityisryhmien ohjaaminen luonnossa, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Erityisryhmille suunnatut palvelut

- suunnitella erityisryhmien palvelukokonaisuuksia yhdessä yrittäjän, asiantuntijan tai ryhmän kanssa
- selvittää ryhmän erityistarpeet keskustelemalla ryhmän oman ohjaajan tai hoitajan kanssa
- vastata palvelun jostakin kokonaisuudesta

- valmistella ja purkaa erityisryhmille tarkoitettuja tapahtumien toteutuspaikkoja
- ottaa huomioon turvallisuuteen liittyvät erityistarpeet
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- toimia asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi

Erityisryhmän ohjaaminen

- ohjata ryhmää luonnossa ottaen huomioon sen erityistarpeet ja rajoitteet
- toimia luontevasti ryhmän kanssa ja ottaa tasapuolisesti huomioon kaikki ryhmän jäsenet
- käyttää asiakasryhmälle soveltuvia ohjausmenetelmiä
- käyttää tarvittaessa havainnollistavia apuvälineitä, kuten kuvia
- avustaa tarvittaessa asiakasta luonnossa liikuttaessa

Esteettömyys ja saavutettavuus

- ottaa huomioon esteettömyyden eri ulottuvuudet työssään
- etsiä ryhmän tarpeisiin sopivia esteettömiä luontokohteita ja arvioida sen soveltuvuutta kohderyhmälle
- tunnistaa luonnon hyvinvointivaikutuksia ja hyödyntää niitä erityisryhmien ohjaamisessa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä ohjaamalla luonnossa erityisryhmää, joka koostuu vamman, sairauden, sosiaalisen tai muun toimintakyvyn heikentämistä henkilöistä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Hyvinvoinnin tuottaminen eläinten avulla, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Palveluiden järjestäminen

- suunnitella palvelu, jossa eläimet ovat hyvinvoinnin edistäjinä
- laatia tarvittavat asiakirjat
- arvioida eläinlajin ja -yksilön soveltuvuuden toimintaan
- kertoa eläinten vaikutuksesta hyvinvointiin
- kertoa eläimistä ja niiden tavoista
- toimia luontevasti erilaisten asiakkaiden kanssa
- ennakoida ja välttää riskejä eläinten kanssa työskennellessä ja ohjata asiakkaita käsittelemään eläimiä luontevasti, turvallisesti ja vastuullisesti
- käyttää ohjelmaan tarvittavia apuvälineitä ja turvalaitteita ja neuvoa tarvittaessa asiakkaita välineiden käytössä
- toimia asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi

Eläimen hyvinvointi

- hoitaa ja ruokkia eläimiä päivittäin ohjeiden mukaan

- seurata eläinten kuntoa ja hyvinvointia vastuullisen hoitajan kanssa
- huomioida työskentelyssä eläimen lajinomaisen käyttäytymisen
- tehdä päivittäiset eläintilojen puhtaanapito- ja huoltotyöt sekä jätteidenlajittelun
- noudattaa toimintaa ohjaavia määräyksiä eläinten suojelusta ja hyvinvoinnista

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä työskentelemällä eläinavusteisessa luontoalan ohjelmapalvelussa. Osaaminen voidaan osoittaa luontoalan yrityksessä, laitoksessa tai järjestössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Hyvinvoinnin tuottaminen luonnontuotteilla, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Tuotetuntemus

- tunnistaa, arvioida ja valita hyvinvointituotteeksi soveltuvia luonnontuotteita
- kartoittaa paikallisia raaka-ainetoimittajia ja palveluntarjoajia
- määrittää tuotteen ja palvelun hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä
- huomioida raaka-aineketjun kestävyys ja elinkaari
- toimia kosmetiikan hyvien tuotantotapojen mukaisesti (GMP)
- toimia tuoteturvallisuutta ja markkinoille saattamista koskevien lainsäädännön ja määräysten mukaisesti

Hyvinvointituotteen valmistaminen

- valmistaa hyvinvointituotteita oikeilla menetelmillä
- tunnistaa käytettävien materiaalien ominaisuuksia sekä niiden vaikutuksen tuotteen laatuun
- käyttää ja huoltaa työssä tarvittavia koneita ja laitteita
- noudattaa koneiden ja laitteiden käytössä käyttö- ja turvallisuusohjeita
- käsitellä ja säilyttää raaka-aineita tuoteturvallisuusohjeiden mukaisesti
- toimia hygieenisesti

Asiakaspalvelu

- esitellä tuotteita ja kertoa luonnontuotteiden käyttömahdollisuuksista
- toimia asiakaspalvelutilanteissa vuorovaikutteisesti ja selkeästi ja hoitaa palvelutilanteen vähintään yhdellä vieraalla kielellä
- käyttää luonnontuotteita ihmisen hyvinolon edistämiseksi ja osana elämystä
- huolehtia asiakkaan hyvinvoinnista ja huomioida asiakkaan yksilöllisyys
- toimia asetettujen laatutavoitteiden ja turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- hyödyntää asiakaspalautetta

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä valmistamalla hyvinvointituotteita luonnon raaka-aineista ja käyttämällä niitä hyvinvointipalvelussa. Luonnon raaka-aine voi olla savi, turve,

yrtit tms. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ilmastovaikuttajana toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ymmärtää ilmastomuutoksen ilmiönä ja ihmisen toiminnan vaikutukset siihen
- selvittää keinoja, joilla ilmastomuutosta voidaan hillitä ja siihen voidaan sopeutua toimialalla
- selvittää organisaation ilmastomuutoksen vaikuttavia tekijöitä
- ehdottaa ja ideoida käytännön ratkaisuja ilmastomuutoksen hillintään tai siihen sopeutumiseen
- viestiä ilmastoratkaisuista työyhteisössään
- organisoida toimintaa, joilla kehitetään ilmastotietoisuutta ja -asioita työyhteisössä
- kannustaa omalla toiminnallaan muita ilmastovastuuseen

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla ilmastovaikuttajana. Osaaminen voidaan osoittaa organisaation, työyhteisön, hankinnan, prosessin, tuotteen tai palvelun, oppilaitoksen tai muun vastaavan ilmastovaikuttamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Jäteaseman hoitaminen, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Jätehuoltoalan tuntemus

- kertoa jäteasemalla kerättävät jätteet ja kierrätysmateriaalit sekä niiden jatkokäsittelymenetelmät ja -paikat
- toimia jäteasemaa koskevan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden mukaisesti

Jäteasemalla työskentely

- vastaanottaa, lajitella, käsitellä ja varastoida tavanomaisia jätemateriaaleja ohjeiden mukaisesti
- vastaanottaa ja varastoida vaarallisia jätteitä ohjeiden mukaisesti
- arvioida vastaanotettavan jätteen soveltuvuutta
- huolehtia jätteiden ja kierrätysmateriaalien toimittamisesta jatkokäsittelyyn
- hyödyntää tietotekniikkaa ja tietojärjestelmiä työtehtäviensä edellyttämällä tavalla
- käyttää trukkia, pyöräkuormaajaa tai traktoria
- tehdä jäteaseman huolto- ja kunnossapitotöitä
- huolehtia jäteaseman siisteydestä ja puhtaanapidosta
- ottaa jätteestä näytteen ohjeen mukaan

Turvallinen työskentely

- käyttää henkilökohtaisia suojaimia
- tunnistaa ja arvioida oman työnsä vaaroja
- huomioida myös asiakkaan turvallisuuden
- toimia hätätilanteessa, onnettomuuden tai sairaskohtauksen sattuessa
- toimia tulipalon sattuessa ja tehdä alkusammutusta

Asiakaspalvelu

- opastaa asiakkaita jätteiden lajittelussa
- toimia vuorovaikutteisesti ja selkeästi asiakaspalvelutilanteessa

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä jäteasemalla, jätekeskuksessa tai jätelaitoksessa toimimalla jätteiden vastaanotto-, lajittelu- ja asiakaspalvelutehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Jäte- tai kierrätyslaitoksessa toimiminen, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Käsittelyprosessin tunteminen

- kuvailla käsittelyprosessin pääpiirteet alusta loppuun
- kertoa käsittelyn alku-, sivu- ja lopputuotteet
- kertoa käsittelyyn soveltuvan materiaalin ominaisuudet ja rajoitteet
- toimia käsittelyä ohjaavan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden mukaisesti

Käsittelylaitoksessa työskentely

- käyttää laitoksen koneita turvallisesti
- sammuttaa, käynnistää ja hätä-sammuttaa käsittelyprosessin tai sen osan
- tehdä päivittäisiä tarkastuksia ja huoltotoimenpiteitä
- käyttää työhönsä liittyviä tavanomaisia käsityökaluja
- toimia käsittelyprosessin häiriötilanteessa
- arvioida käsittelyyn tulevan materiaalin soveltuvuutta käsittelyyn
- arvioida käsittelyn sivu- ja lopputuotteiden laatua
- arvioida käsittelyprosessin toimintaa eri mittareiden avulla
- työskennellä yhdessä muiden käsittelylaitoksen työntekijöiden kanssa
- hyödyntää tietotekniikkaa ja tietojärjestelmiä työnsä edellyttämällä tavalla

Turvallinen työskentely

- käyttää henkilökohtaisia suojaimia
- tunnistaa ja arvioida oman työnsä vaaroja
- huomioida myös muiden työntekijöiden turvallisuus
- toimia hätätilanteessa, onnettomuuden tai sairaskohtauksen sattuessa
- toimia tulipalon sattuessa ja tehdä alkusammutusta

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä jätteen tai kierrätysmateriaalin käsittelylaitoksessa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Jäte- ja kierrätysneuvonta, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Jätehuollon lainsäädäntö ja viranomaismääräykset

- noudattaa ajantasaista jätehuoltoa koskevaa lainsäädäntöä ja viranomaismääräyksiä
- noudattaa jätehuollon ja kierrätyksen paikallisia toimintaohjeita
- tehdä roskaamistarkastuksia ja raportoida tarkastukset tulokset muistoksi
- ohjata asiakkaita lakien ja määräysten mukaiseen toimintaan

Jätehuollon ja kierrätyksen ympäristövaikutusten arvioiminen

- tehdä asiantuntijoiden kanssa selvityksiä jätehuollon ja kierrätyksen ympäristövaikutuksista ja ympäristövaikutusten vähentämisestä
- tehdä yksinkertaisia materiaalivirtalaskelmia
- käyttää tietoa elinkaari- ja ympäristövaikutusten arvioinneista ja ympäristövaikutusten vähentämisestä jäte- ja kierrätysneuvonnassa

Jäte- ja kierrätysneuvontatilaisuuden järjestäminen

- tunnistaa, lajitella ja käsitellä erilaisia jätejakeita ja kierrättää materiaalia
- neuvoa erilaisia ryhmiä jätehuoltoa ja kierrätystä koskevissa tilanteissa
- käyttää ympäristöviestinnän menetelmiä
- toimia yhteistyössä erilaisten asiakkaiden kanssa sekä oman työryhmänsä aktiivisena jäsenenä
- arvioida työn onnistumista ja perustella käytetyt työmenetelmät sekä ottaa huomioon kohteen turvallisuusvaatimukset

Neuvontamateriaalin laatiminen

- laatia neuvontamateriaalia erilaisiin jätehuoltoon, kierrätystä ja materiaalitehokkuutta koskeviin tilanteisiin, myös eri ikäryhmille

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä jätehuollon tai kierrätyksen käytännön työtehtävissä järjestämällä neuvontatapahtuman. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Kalastuspalveluissa toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Kalastuksen perustaidot

- tunnistaa yleisimmät kalalajit, niiden elintavat ja elinympäristövaatimukset
- noudattaa kalastusta ja kalankäsittelyä koskevaa lainsäädäntöä työssään
- valita ajankohtaan ja tavoitteeseen sopivan pyyntimenetelmän vuodenajan mukaan

Kalastus

- käsitellä, asettaa ja huoltaa erilaisia pyydyksiä
- kalastaa sopivalla pyyntimenetelmällä
- käsitellä kalat sopivalla tavalla
- havainnoida kalavesien kunnosta ja ilmoittaa havainnoistaan
- työskennellä huomioiden työturvallisuusnäkökohdat

Asiakaspalvelu

- avustaa kalastusmatkailupalvelutehtävissä retkillä kuten valmisteluissa ja ohjaamisessa
- kertoa asiakkaille kaloista ja niiden elintavoista, elinympäristövaatimuksista, kalastusmenetelmistä ja kalastuskulttuurista
- huolehtia asiakasryhmän turvallisuudesta turvallisuussuunnitelman mukaan

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kalastuspalvelujen erilaisissa työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Kestävä kehityksen toimintaohjeen laatiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Kestävän kehityksen näkökulma

- tunnistaa kestävä kehityksen ulottuvuuksia toimintaympäristössään
- hyödyntää työssään tarvittavaa ympäristöjärjestelmää tai vastaavaa
- huomioida toimintaa koskevan lainsäädännön, viranomaismääräykset, olemassa olevat laatujärjestelmät

Kestävän kehityksen toimintaohje

- valita toimintaympäristön kestävä kehityksen tavoitteen yhdessä kohteen toimijoiden kanssa
- arvioida keskeisen kehittämiskohteen
- kerätä katselmuksessa tarvittavia tietoja
- arvioida saatuja tuloksia ja kirjata ne
- laatia kestävä kehityksen ohjeen tai päivittää ohjeen, sisältäen toimenpiteet, vastuut, aikataulun, seurannan ja mittarit

- neuvoa kestävän kehityksen ohjeen mukaiseen toimintaan

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla kestävän kehityksen toimintaohjeen. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Kädentaidoissa ohjaaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Tilaisuuden suunnittelu

- suunnitella kädentaitojen ohjaustilanteen valitsemalleen kohderyhmälle
- valmistella työtilan
- määritellä tilaisuuden hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä
- laatia asiakasryhmälle ohjeistuksen tilaisuudesta

Työmenetelmät ja materiaalit

- valita, hankkia ja varastoida kohderyhmälle sopivan luonnon- tai kierrätysmateriaalin
- arvioida käytettävien materiaalien menekin
- arvioida suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön sekä kohderyhmään
- etsiä ideoita ja käyttää niitä ohjaustyössä

Turvallisuustekijät

- ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- käyttää materiaalin työstämiseen tarvittavia välineitä turvallisesti
- lajitella, kierrättää ja hävittää syntyvän jätteen kiertotaloutta edistäen

Ohjaustilanne

- ohjata erilaisia henkilöitä ja ryhmiä yksilöiden tarpeet huomioiden
- toimia vuorovaikutteisesti ja selkeästi
- neuvoa asiakasryhmää materiaalin käytössä
- ohjata ryhmää yksilöitä työtapojen ja menetelmien käyttämisessä
- toimia vastuuntuntoisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä ohjaamalla ryhmää kädentaidoissa luonto- tai kierrätysmateriaalien käyttöön. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Luonnontuotekasvien viljeleminen, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Viljelyn suunnittelu

- valita viljeltävän luonnonkasvin
- selvittää kasvin viljelyominaisuuksia
- tehdä valittuun tuotantotapaan soveltuvan viljelysuunnitelman
- vertailla eri viljelymenetelmiä ja valita tuotantotapaan sopivan viljelytekniikan
- toimia lainsäädännön ja määräysten mukaisesti

Viljelytöiden tekeminen

- toteuttaa viljelysuunnitelmaa ja tehdä viljelymuistiinpanot
- dokumentoida omavalvonnan, laatujärjestelmän tai/ja valitun tuotantotavan vaatimat dokumentit
- arvioida maan kasvukuntoa ja viljelysuunnitelman soveltuvuutta ja kasvukauden olosuhteita
- tehdä tarvittavia viljelytöitä, kuten muokata maata, lannoittaa, kylvää
- noudattaa luonnonkasveille ja viljelymenetelmälle soveltuvaa kasvinsuojelumenetelmää
- käyttää energiaa, vettä ja materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja säästeliäästi
- käyttää ja huoltaa viljelyssä käytettäviä työvälineitä
- työskennellä järjestelmällisesti ja ergonomisesti
- työskennellä huomioiden oman ja muiden turvallisuuden

Sadonkorjuu, varastointi ja pakkaus

- tehdä oikea-aikaisen sadonkorjuun
- varastoida satoa luonnontuotteen ominaisuudet huomioiden
- käyttää tilanteeseen sopivia pakkausmateriaaleja ottaen huomioon niiden vaikutuksen ympäristöön
- tehdä oikeat pakkausmerkinnät säädösten mukaisesti

Luonnontuotekasvin markkinointi

- selvittää ja laskea tuotannon kannattavuuteen vaikuttavat tekijät ja hinnoitella tuotteen
- valita tuotteelleen sopivan markkinointimenetelmän markkinoida tuotteitaan
- seurata alan kehitystä ja huomioida kestävä kehityksen merkityksen toiminnassa
- hyödyntää verkostoitumismahdollisuuksia ja yhteistyön sidosryhmien kanssa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä osallistumalla luonnontuotekasvien tuotantoon laajasti ja monipuolisesti. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Luonto-ohjaamisen erityisosaaminen, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Palvelun suunnitteleminen ja valmisteleminen

- suunnitella asiakasryhmää kiinnostavan ohjelmatuotteen omaa erityisosaamistaan hyödyntäen
- huomioida palveluun liittyvät taito- ja pätevyysvaatimukset
- laatia turvallisuussuunnitelman ja riskianalyysin ja ottaa huomioon aiheeseen liittyvän lainsäädännön
- laatia asiakkaalle tarvittavan ennakko-ohjeistuksen
- laatia kustannuslaskelman, josta selviää hinnan muodostuminen

Palveluiden toteuttaminen

- hyödyntää erityisosaamistaan luontopalvelun toteuttamisessa
- ottaa huomioon asiakasryhmän tarpeet ja rajoitteet
- avustaa asiakasta tilanteen mukaisten varusteiden ja välineiden käytössä
- noudattaa laatimaansa suunnitelmaa ja aikataulua
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Asiakaspalvelu

- toimia vuorovaikutteisesti ja osallistaa asiakkaita mahdollisuuksien mukaan
- huolehtia asiakkaiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta
- hankkia ja vastaanottaa palautetta toiminnastaan

Vastuullisuus

- ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen
- ymmärtää oppaana toimimisen vastuullisuuden
- toimia alueella ottaen huomioon toimintaan vaadittavat luvat ja lainsäädännön

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä ohjaamalla asiakasryhmää tai asiakkaita paikallisessa luontokohteessa omaa erityisosaamista hyödyntäen. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Luontoperustaiset hyvinvointipalvelut, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Palvelun suunnittelu

- suunnitella palvelun yhdessä työryhmän kanssa
- ottaa suunnittelussa huomioon toiminnan vaatiman tavoitteellisuuden, ammatillisuuden, osaamisen ja vastuullisuuden
- laatia tarvittavat turvallisuusasiakirjat
- ottaa huomioon lainsäädännön

Käsitteiden ymmärtäminen

- ymmärtää luontoperustaisen hyvinvointipalvelun peruselementtien ja -edellytysten keskeisen sisällön
- erottaa luontoperustaiset hyvinvointipalvelut muusta luontotoiminnasta
- nimetä luontoelementtien ja erilaisten toimintaympäristöjen käyttöön liittyviä tekijöitä luontoperusteisissa hyvinvointipalveluissa

Palvelun toteuttaminen

- ohjata ryhmää hyvien ohjaamisperiaatteiden mukaisesti
- käyttää luontolähtöisiä toimintatapoja tavoitteellisesti
- käyttää erilaisia luontolähtöisiä harjoitteita
- soveltaa ohjaamisessa tietoa erilaisista luontosuhteista
- soveltaa luonnon hyvinvointivaikutuksia ja niiden syntymekanismeja palvelussa asiakasryhmä huomioiden
- arvioida saavutettuja hyvinvointivaikutuksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- hankkia ja vastaanottaa palautetta

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä luontoperustaisten hyvinvointipalvelujen käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Maastoretken ohjaaminen, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Maastoretken suunnittelu, varustautuminen ja huoltotyöt

- suunnitella ryhmälle sopivan reitin tai luontokohteen asiakasryhmän taitotason ja tarpeen mukaan ja ennakoida mahdollisia poikkeamia reitistä
- laatia retken ruokasuunnitelman energiantarpeen huomioiden
- varustautua itse ja ohjata asiakkaita valmisteluissa
- laskea maastoretken kustannukset
- laatia tarvittavat turvallisuuteen liittyvät asiakirjat
- huoltaa käytetyt varusteet ja välineet maastoretken jälkeen

Liikkuminen maastossa ryhmän kanssa

- suunnistaa karttaa ja kompassia käyttäen sekä käyttää erilaisia paikantamisvälineitä
- toimia vastuullisesti huomioiden luonnon monimuotoisuus ja luonnon kestokyky
- seurata ja arvioida erilaisten olosuhteiden vaikutusta asiakasryhmän toimintaan ja tarvittaessa tehdä muutoksia suunnitelmaan
- huolehtia retken ruokailutauoista ja taukopaikkojen siisteydestä
- seurata omien ja ryhmän varusteiden ja välineiden kuntoa ja tarvittaessa huoltaa niitä
- seurata asiakkaiden psyykkistä ja fyysistä kuntoa ja ennakoida mahdollisia ongelmia
- toimia mahdollisissa eksymis- ja pelastuspalvelutilanteissa sovittujen toimintatapojen mukaisesti
- huolehtia omasta fyysisestä ja psyykkisestä jaksamisesta ja tarvittaessa auttaa toisia

- ottaa huomioon olosuhteista, rasituksesta ja maastossa liikkumisen kestosta johtuvia riskitekijöitä ja esittää keinoja niiden välttämiseksi sekä vahingon sattuessa auttaa asiakasta
- osaa auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Erätaitojen hyödyntäminen

- liikkua maastossa vuodenajan ja olosuhteiden vaatimusten mukaisesti ja sään vaihtelut ennakoiden
- tehdä tulet puukkoa ja kirvestä käyttäen maasto-olosuhteissa ja huolehtia paloturvallisuudesta
- toimia retkellä tarvittavia erätaitoja hyödyntäen
- kertoa asiakkaalle paikallisesta luonnosta, luonnonilmiöistä, kulttuurista ja eräperinteestä

Asiakaspalvelu ja vuorovaikutustaidot

- esiintyä luontevasti ja vuorovaikutteisesti
- kuunnella asiakasta ja vastata saamaansa palautteeseen
- toimia rakentavassa yhteistyössä asiakasryhmän kanssa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla ja ohjaamalla maastoretken asiakasryhmälle. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Maastoruokailun järjestäminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Maastoruokailun järjestäminen

- suunnitella asiakasryhmälle toteutettavan maastoruokailun oman tehtävän mukaisesti
- valita maastoruokailulle soveltuvan paikan
- noudattaa omavalvonnan ohjeita ruoanvalmistuspaikkoja valmisteltaessa
- huolehtia maastoruokailun jonkin osa-alueesta itsenäisesti
- huolehtia maastoruokailukohteen siisteydestä ja jätehuollosta
- hoitaa maastoruokailun jälkityöt
- toimia yhteistyössä ryhmän kanssa
- toimia laatutavoitteiden mukaisesti

Ruoan valmistaminen maastossa

- valita maastoruokailuun sopivia raaka-aineita ja tuotteita
- laskea materiaalimenekin poikkeamiseen ja toimia hävikin estämiseksi
- käyttää ja soveltaa sopivia ruoanvalmistustapoja maastossa
- käyttää visuaalisia ruoan esille asettelutapoja, tekniikoita ja apuvälineitä
- tehdä maastoruokia ja toimia ryhmässä vaativampien ruokailukokonaisuuksien valmistuksessa ja tarjoilussa

Toiminnan turvallisuus ja vastuullisuus

- pukeutua maasto-olosuhteisiin sopivasti ja käyttää henkilökohtaisia suojarusteita
- toimia hygieenisesti ja käsitellä elintarvikkeita ohjeiden mukaisesti

- perehtyä omavalvontasuunnitelman sisältöön ja ymmärtää lämpötilaraja-arvojen merkityksen sekä arvioida onko tuote käyttökelpoinen
- ottaa huomioon erilaiset ruokarajoitteet ja ruoka-aineallergiat
- tehdä omavalvonnan edellyttämät mittaus- ja kirjaamistoimenpiteet
- seurata tuotteiden laatua aistinvaraisesti
- käyttää huolellisesti avotulta ja huolehtia paloturvallisuudesta

Elintarvikelainsäädäntö

- noudattaa elintarvikelainsäädäntöä
- noudattaa elintarvikkeiden kuljetukseen ja säilyttämiseen liittyviä määräyksiä

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä järjestämällä maastoruokailun. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Metsästyspalveluissa toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Metsästyksen perustaidot

- paikallisen metsästyskulttuurin ja perinteet
- noudattaa metsästyslakia ja asetusta, eläinsuojelulakia ja asetusta
- ottaa huomioon riistan metsästyksessä sallitut menetelmät, välineet ja ajankohdat
- tunnistaa riistaeläimiä, niiden elinpaikkoja, yleisimpien riistaeläinten jälkiä ja jätöksiä

Metsästys

- käyttää sallittuja aseita sekä ansoja ja loukkuja riistan pyynnissä
- valita eri riistaeläinten metsästykseen sopivat aseet ja patruunat tai metsästysjouset ja nuolet
- yleisimmät tavat metsästää metsästyskoirilla ja koirien hoitoon, terveyteen ja käyttöön liittyvät perusasiat
- toimia metsästystapahtumassa ottaen huomioon maaston muutokset, sään ja riistan käyttäytymisen
- toimii hygieenisesti
- käsitellä saaliin maastossa, kuljettaa sen hygieenisesti ja käsitellä sen säilyttämistä, turkisten talteen ottamista tai ruoaksi laittamista varten
- ottaa huomioon toiminnassaan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- ottaa työssään huomioon eläinten käsittelyyn liittyvät voimassa olevat säädökset

Metsästysretki

- ohjata ryhmää pukeutumaan ja varustautumaan metsästysretken vaatimalla tavalla
- huomioida asiakkaiden kunnon ja metsästyksellisen lähtötason
- huolehtii asiakasryhmän turvallisuudesta turvallisuussuunnitelman mukaan
- osaa auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla järjestetyllä ja valvotulla metsästysretkellä ja riistanhoitotehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Perinnemaisemien kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Toimintaympäristö ja lajituntemus

- tunnistaa asiantuntijan kanssa valtakunnallisen perinnemaisemaluokituksen mukaisia kohteita ja perinnebiotoopeja
- tunnistaa alueellisesti merkittävät perinnemaisemat ja -biotoopit
- tehdä asiantuntijan kanssa tarvittavan lähtötasoselvityksen tarvittavista toimenpiteistä, kuten ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotoimenpiteistä
- tunnistaa alueen perinnebiotooppien lajistoa, kuten yleisimpiä kasveja, uhanalaisia lajeja
- arvioida eri toimenpiteiden vaikutuksia lajistoon ja perinnebiotooppiin
- noudattaa perinnemaisemakohtetta koskevia lakeja ja viranomais määräyksiä
- etsiä taustatietoja alueen maankäytöstä ja historiasta ja osaa soveltaa niitä työssään
- kertoa maanomistajaa mahdollisuudesta saada korvausta hoitotyöstä ja ohjata asiantuntijalle saamaan lisätietoa

Perinnemaisemakohteessa työskenteleminen

- tehdä ohjeistuksen mukaisia ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotöitä perinnemaisemakohteessa, kuten rantaniityllä, lehdoilla, kedoilla, hakamailla
- työskennellä järjestelmällisesti, ergonomisesti sekä sujuvasti
- käyttää ja huoltaa perinnemaisemakohteen kunnostamisessa ja hoitamisessa tarvittavia työvälineitä ja kulkuneuvoja ja materiaaleja taloudellisesti, ohjeiden mukaisesti ja vahingoittamatta ympäristöä
- hoitaa alueella tarvittavia eläimiä yksin tai ryhmän mukana, kuten suorittaa laidunvalvontaa
- työskennellä huomioiden oman ja muiden turvallisuuden
- osaa auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan
- noudattaa sovittua aikataulua

Ympäristövastuullisuus

- huomioida materiaalin, koneiden ja laitteiden valinnassa taloudellisuuden, turvallisuuden ja ekologisuuden sekä alueen erityispiirteet
- huomioida varusteiden huollossa ja valinnassa ympäristövastuullisuuden
- lajitella ja kierrättää työskentelyssään syntyvän jätteen kestävän kehityksen mukaisesti

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä tekemällä suunnitelman mukaisia perinnemaiseman kunnostus- tai hoitotöitä paikallisesti määritellyssä ja nimetyssä perinnemaisemassa.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Porojen talviruokinta, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Töiden suunnittelu ja valmistelu

- suunnitella aidat ja muut rakenteet säännöllistä tarha- tai maastoruokintaa varten sekä huoltaa ja korjata niitä
- suunnitella rehujen hankinnan ja jakelun ottaen huomioon porojen ravinnon tarpeen, rehun kuljetuksen, säilytyksen ja ruokintaolosuhteet
- suunnitella ja toteuttaa porojen kuljetuksen ja sijoittelun tarhoihin tai ruokintapaikoille maastossa sekä porojen siirtämisen takaisin luonnonlaitumille
- suunnitella ruokinnassa syntyvien jätteiden lajittelun, kierrätyksen ja hävittämisen kiertotaloutta edistäen

Ruokintapaikat

- ruokkia poroja tarhassa tai maastossa ympäristön, työntekijöiden ja porojen terveys ja hyvinvointi huomioon ottaen
- huolehtia porojen veden tai puhtaan lumen saannista
- toimia ergonomisesti ja noudattaa turvallisuusohjeita
- arvioida poron hoidon tarpeen ja toimia tarvittaessa eläinlääkärin ohjeiden mukaan porojen lääkitsemisessä ja muussa hoidossa
- hätälopettaa poron eläinsuojelusäädösten mukaisesti

Seuranta ja kauden päätöstyöt

- seurata talviruokinnan kustannuksia ja tarvittaessa esittää muutoksia niin, että toiminta on taloudellisesti perusteltua
- järjestää ja toteuttaa tarhauksen tai maastoruokinnan maa-alueen siivouksen ja jätehuollon suunnitelman mukaisesti
- huoltaa ja varastoida uudelleen käytettävät materiaalit, työkalut ja välineet

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä ruokkimalla poroja maastossa tai tarhassa sekä tekemällä muita ruokinnassa olevien porojen päivittäiseen hoitamiseen liittyviä toimenpiteitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Porojen vasottaminen ja vasojen merkitseminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Töiden suunnittelu ja valmistelu

- suunnitella, valmistella ja raportoida oman vasotustyönsä
- huomioida jätehuollon sekä ympäristön- ja eläinsuojelun säädökset ja näkökohdat
- valmistella, huoltaa ja kunnostaa käytettävät aidat, muut rakenteet ja paikat

Porojen hoitaminen vasotusaidassa

- toteuttaa porojen ruokinnan tai varmistaa muun ravinnon saannin vasotusaidassa
- huolehtia porojen veden tai puhtaan lumen saannista
- huolehtia vasotusalueen hygieniasta ja sen ympäristön siisteydestä
- huolehtia porojen hyvinvoinnista niin, että porojen häiriöttömyys ja luontainen käyttäytyminen mahdollistuu
- huomioida sää- ja keliolosuhteet töiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa
- torjua ja ennaltaehkäistä tauteja, sairauksia ja tapaturmia
- seurata ja tulkita vaatimen käyttäytymistä ja sopeuttaa työnsä ja toimenpiteet sen mukaan
- toimia ergonomisesti, turvallisesti ja hygieenisesti

Porojen merkitseminen

- määrittää vasan omistajan
- määrittellä merkitsemisajankohdan vasan kasvun ja kehitysvaiheen mukaan käytettävään merkitsemismenetelmään sopivasti
- tehdä porolle korvamarkin
- järjestää ja toteuttaa porojen maastoon päästämisen ajankohdan, menetelmän ja reitit poronhoitolain mukaisesti niin, että toiminta on turvallista vaatimille, vasoille ja ympäristölle

Kauden päätöstyöt

- purkaa tai muulla tavoin huoltaa ja hoitaa käytettävät aidat, muut rakenteet ja paikat
- lajitella, kierrättää ja hävittää jätteet kunnallisen jätehuoltojärjestelmän mukaisesti
- varastoida uudelleen käytettävät materiaalit ja välineet

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla porojen vasottamiseen liittyvissä toimenpiteissä, kuten rakenteiden pystyttämisessä ja purkamisessa, porojen päivittäisestä hyvinvoinnista huolehtimisesta ja vasojen korvamerkinnässä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Poronlihan tuotannossa toimiminen, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Teurastamossa ja lihanleikkaamossa työskenteleminen

- käyttää ja huoltaa työssä tarvittavia koneita ja laitteita
- noudattaa koneiden ja laitteiden käytössä käyttö- ja turvallisuusohjeita
- huolehtia veitsistä, teroittaa ne ja toimittaa ne tarvittaessa teroitettavaksi
- puhdistaa ja desinfioida omat työvälineensä ohjeiden mukaisesti
- noudattaa omavalvontasuunnitelmaa
- toimia hygieenisesti ohjeiden mukaisesti
- huolehtia henkilökohtaisesta hygieniasta ja suojavaatetuksesta tuotannon kaikissa vaiheissa
- huolehtia työympäristön ja välineiden siisteydestä ja järjestyksestä
- työskennellä työturvallisuus- ja ergonomiohjeita noudattaen
- käyttää työtehtäviin kuuluvia suojavälineitä
- osaa auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- noudattaa toimintaa koskevaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja ammattieettisiä toimintatapoja
- lajitella jätteet kierrätysohjeiden mukaisesti
- kuvata poronlihan tuottamisen kustannusrakennetta
- kertoa asiakkaille tuotteiden perinteistä ja käytöstä

Poron ruhon käsittely

- poron teurastusprosessin työvaiheet
  - lopetusasetuksen (EY 1009/2009) mukaisen kelpoisuustodistuksen vaatimat valmiudet
- arvioida ruhon tai lihan laatua aistinvaraisesti
- paloittaa ja leikata poron ruhon standardien mukaisiin lihalajitelmiin
- minimoida hävikin muodostuminen
- huolehtia leikattujen lihojen merkitsemisestä
- huolehtia sivutuotteiden käsittelystä ja kirjaamisesta
- pakata ja varastoida tuotteet jäähdytysvaatimusten mukaisesti

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla poroteurastamossa ja lihan leikkaamossa. Opiskelija raaka-paloittelee ruhoja, leikkaa luuttomaksi, viimeistelee lihalajitelmia ja pakkaa lihan. Teurastamossa noudatetaan valtioneuvoston asetusta 475/2006 nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ryhmätoiminnassa ohjaaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Ympäristövastuullisuus

- löytää ympäristövastuullisia toimintatapoja ja teemoja
- seurata ajankohtaisia ympäristöasioita
- perehtyä vapaaehtoistyöhön ja valita itselleen sopivan osallistumisen kohde

Ryhmätoiminnan suunnittelu

- valita ryhmälle sopivan ajankohtaisen ympäristöön liittyvän aiheen
- suunnitella ryhmätoimintaa ottaen suunnittelussa huomioon kohderyhmän tarpeet ja vaatimukset
- laatia ohjauksessa tarvittavaa materiaalia

Ryhmätoiminnan ohjaus

- soveltaa erilaisia ryhmäyttämisen menetelmiä paikan ja ryhmän rakenteen mukaisesti
- soveltaa erilaisia ympäristökasvatuksen menetelmiä kohderyhmän mukaisesti
- tunnistaa ryhmästä erilaisia kulttuureja ja huomioi niitä ohjauksessa
- käyttää ryhmää ohjatessaan sille sopivia osallistavia ja aktivoivia menetelmiä
- rohkaista ryhmän jäseniä ilmaisemaan itseään ja luoda avoimen osallistumiseen innostavan ilmapiirin
- jakaa vastuuta ryhmässä, seurata ryhmän toimivuutta ja tarvittaessa vaihtaa toimintatapaa
- ohjata ryhmää onnistumisen kokemuksiin
- kunnioittaa ryhmän jäsenten mielipiteitä ja kohdella kaikkia ryhmän jäseniä tasapuolisesti
- kerätä palautetta ja arvioida toiminnan vaikuttavuutta
- työskennellä turvallisesti ryhmiä ohjatessaan
- osaa auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä ohjaamalla luonto- tai ympäristöalan ryhmä- tai kerhotoimintaa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Tuotteiden valmistaminen luonnonmateriaaleista, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Luonnonmateriaalin hyödyntäminen

- valita käyttötarkoitukseen sopivan luonnonmateriaalin
- selvittää luonnonmateriaalin hyödyntämiseen tarvittavat luvat
- huomioida laatuvaatimukset materiaaliin hankinnassa tai keruussa

Tuotteen suunnittelu ja valmistus

- osallistua materiaalin hankintaan yksin tai ryhmän kanssa

- arvioida materiaalin hankinnan menetelmiä ja ympäristövastuullisuutta
- suunnitella valitsemastaan materiaalista tuotteen
- valmistaa suunnittelemansa tuotteen laadukkaasti yksin tai yhdessä asiantuntijan kanssa
- käyttää oikeita työmenetelmiä ja niihin kuuluvia koneita, laitteita ja työvälineitä turvallisesti
- käyttää materiaalin käsittelyssä asianmukaista suojavaatetusta
- lajitella, kierrättää ja hävittää syntyvän jätteen kiertotaloutta edistäen
- arvioida valmiin tuotteen laatua
- pakata ja varastoida valmiin tuotteen huomioiden pakkauksessa vaadittavat merkinnät

Markkinointi

- hinnoitella tuotteen ja vertailla hinnoittelua vastaaviin tuotteisiin
- hyödyntää markkinoinnissa alueensa perinnettä ja kulttuuria
- valita soveltuvan markkinointitavan kohderyhmän tavoittamiseksi
- ottaa huomioon pakkausmateriaalin ja pakkauksen myynnin edistämisen keinona
- hyödyntää verkostoimisen mahdollisuuksia muiden yrittäjien ja toimijoiden kanssa

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä valmistamalla tuotteita luonnonmateriaalista, kuten nahasta, luusta, puusta, sammaleesta, oljesta, villasta tai kivistä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Tutkimuksessa avustaminen, 10 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Oman työn suunnittelu ja raportointi

- suunnitella ja järjestää oman osallistumisensa tutkimukseen liittyviin tehtäviin
- tarkastella tutkimuksen vaikuttavuutta tutkimuksen kohteeseen, alueeseen, elinkeinoihin ja ihmisiin
- tehdä raportin työstään ja tutkimusjärjestelyistä sekä arvioida osaansa tutkimuksen suorittamisessa

Tutkimusryhmässä toimiminen

- kertoa omia ja alansa lähtökohtia ja näkemyksiä tutkimuksen eri työntekijöille
- ymmärtää asemansa tutkimusprosessissa ja osaa toimia yhteistyössä ryhmän kanssa
- käyttää tarvittaessa toista kotimaista tai vierasta kieltä tutkimuksen käytännön tehtäviin liittyvissä yhteyksissä

Tutkimuksen työvaiheissa toimiminen

- toimia avustajana erilaisissa tutkimukseen liittyvissä tehtävissä
- käyttää tutkimukseen liittyvissä tehtävissä tarvittavia työvälineitä ja tekniikoita
- käyttää erilaisia aineiston keruun menetelmiä ja tuntee niiden valintaperusteita
- käsitellä tutkimusaineistoja annetuilla menetelmillä
- ottaa työssään huomioon toiminnan turvallisuuden ja vastuullisuuden
- edistää kestävästä kehityksestä toimintatapoja

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä tekemällä luontoalan tutkimustoiminnan avustavia tehtäviä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ulkoilualueiden rakentaminen ja hoitaminen, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Ulkoilualueen lähtötason selvittäminen

- selvittää ulkoilualueetta koskevaa lainsäädäntöä ja viranomais määräyksiä
- etsiä tietoa kohdetta koskevista säädöksistä ja suunnitelmista
- etsiä aluetta koskevaa lähtötietoa, kartta-aineistoa ja käyttäjätarvetta
- huomioida alueen arvokkaat elinympäristöt, luonnonsuojelualueet ja muut luontokohteet

Ulkoilualueen suunnittelu

- suunnitella alueen käyttöä sekä huoltoa ympäristöä säästäen yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa
- määrittää rakentamista tai kunnostusta tarvitsevia kohteita ja valita kohteille sopivat työmenetelmät
- tehdä pienimuotoisia laskelmia rakenteiden materiaaleista ja työkustannuksista
- määrittää alueen kulku- ja huoltoreitit yhdessä asiantuntijan kanssa

Ulkoilualueen rakentaminen ja hoitaminen

- käyttää ja tulkita karttoja ja työsuunnitelmia
- rakentaa ja huoltaa tarvittavia rakenteita ja reittejä
- käyttää ja huoltaa tarvitsemiaan työvälineitä turvallisesti
- käyttää henkilökohtaisia suojaimia
- noudattaa turvallisia työmenetelmiä
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- käyttää töissä tarvittavia kulkuneuvoja energiatehokkaasti
- hyödyntää paikallisesti valittuja materiaaleja ja niiden työmenetelmiä
- kerätä tietoa kohteesta alueen opastusmateriaalin tueksi

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä rakentamalla ja hoitamalla ulkoilualueiden rakenteita. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Vesistöjen kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Vesistön kunnostustarve

- tunnistaa paikallisia ja valtakunnallisia vesistöalueita koskevia haittoja
- kerätä lähtötasotietoja vesistön kunnostuksesta
- etsiä vesistökohteiden kunnostusta ja hoitoa koskevaa lainsäädäntöä, viranomaismääräyksiä ja kohdetta koskevia säädöksiä
- tunnistaa mahdolliset kunnostuskohteet valuma-alueelta
- tunnistaa kohteeseen soveltuvia kunnostusmenetelmiä
- osallistua toimenpiteiden suunnitteluun työtehtävänsä mukaisesti

Vesistön laadun arviointi

- tehdä tarvittavia näytteenottoja ja mittauksia lähtötilanteen selvittämiseksi (vesinäytteen otto, kenttämittarien käyttäminen veden laadun selvittämiseksi)
- vertailla saatuja näytteiden tuloksia yhdessä asiantuntijan kanssa
- tehdä kasvillisuushavaintoja hoitotarpeen määrittämiseksi
- tunnistaa valuma-alueelta mahdolliset veden laatuun vaikuttavat riskitekijät

Vesistön kunnostustyöt

- tehdä kunnostussuunnitelmien mukaisia valitun alueen kunnostus- ja hoitotöitä
- käyttää ja huoltaa turvallisesti työssä tarvittavia työvälineitä ja kulkuneuvoja
- työskennellä huomioiden oman ja muiden turvallisuuden
- varmistaa, että ennen työn aloittamista omaa työn tekemiseen tarvittavat pätevyudet
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan
- arvioida oman työn laatua

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä tekemällä kunnostussuunnitelmien mukaisia vesistöjen kunnostus- tai hoitotöitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Vieraslajitorjunta, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Vieraslajin elinympäristö ja lajituntemus

- tunnistaa eri elinympäristöjen hoitomenetelmiä
- tehdä asiantuntijan kanssa tarvittavan lähtötasoselvityksen tarvittavista toimenpiteistä
- tunnistaa lajikohtaisia torjuntatoimia sekä torjuntayhteistyöhön tarvittavia tahoja
- tunnistaa vieraslajien luetteloon kuuluvia lajeja ja niiden kustannustehokkaita torjuntakeinoja

- tunnistaa alueen elinympäristön lajistoa kuten yleisimpiä kasveja, uhanalaisia lajeja
- noudattaa hoitoa ja torjuntaa koskevaa lainsäädäntöä, viranomais määräyksiä ja säädöksiä
- arvioida eri toimenpiteiden vaikutuksia
- arvioida hoitokohteessa vieraslajien aiheuttamia uhkia ja riskejä

Vieraslajin torjuntakohteessa työskenteleminen

- tehdä suunnitelmien mukaisia hoito- ja torjuntatöitä kohteessa sallitulla tavalla
- tunnistaa kohteeseen sopivat työmenetelmät ja työjärjestyksen
- työskennellä järjestelmällisesti, ergonomisesti sekä sujuvasti
- käyttää kohteen kunnostamisessa ja hoitamisessa tarvittavia työvälineitä, kulkuneuvoja ja materiaaleja
- työskennellä huomioiden oman ja muiden turvallisuuden
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan
- noudattaa sovittua aikataulua
- lajitella ja käsitellä työskentelyssä syntyvän jätteen

Vieraslajitorjunnan tiedottaminen ja tiedon hankinta

- hankkia vieraslajien torjunnasta tietoa monipuolisesti
- tunnistaa tilanteeseen ja kohderyhmään sopivan viestintäkeinoon yhdessä asiantuntijan kanssa
- suunnitella ja tuottaa selkeää ympäristöviestintämateriaalia
- käyttää valittua viestintäkeinoa ja viestintämenetelmää, kuten osallistua neuvontatapahtumaan, tuottaa esitemateriaalia, tuottaa tiedotusmateriaalia
- ohjata torjuntatöihin osallistuvia heidän työskentelemään turvallisesti ja kohteen työsuunnitelman mukaan

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vieraslajitorjunnan työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ympäristökohteen kunnostaminen ja hoitaminen, 20 osp

Tämän tutkinnon osan voi valita tutkinnossa useamman kerran.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Toimintaympäristö ja lajituntemus

- tunnistaa eri elinympäristöjen hoidon hoitotoimenpiteet
- tehdä asiantuntijan kanssa tarvittavan lähtötasoselvityksen tarvittavista toimenpiteistä kuten ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotoimenpiteistä
- tunnistaa alueen elinympäristön lajistoa kuten yleisimpiä kasveja, uhanalaisia lajeja
- noudattaa hoitoa koskevaa lainsäädäntöä, viranomais määräyksiä ja säädöksiä
- arvioida eri toimenpiteiden vaikutuksia

Ympäristökohteessa työskenteleminen

- tehdä suunnitelmien mukaisia ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotöitä kohteessa sallitulla tavalla
- tunnistaa kohteeseen sopivat työmenetelmät ja työjärjestyksen yksin tai ryhmän mukana
- työskennellä järjestelmällisesti, ergonomisesti sekä sujuvasti
- käyttää kohteen kunnostamisessa ja hoitamisessa tarvittavia työvälineitä, kulkuneuvoja ja materiaaleja
- tehdä käyttämiensä välineiden päivittäisen huollon
- työskennellä huomioiden oman ja muiden turvallisuuden
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan
- noudattaa sovittua aikataulua

Ympäristövastuullisuus

- huomioida materiaalin, koneiden ja laitteiden valinnassa taloudellisuuden, turvallisuuden ja ekologisuuden
- huomioida varusteiden huollossa ja valinnassa ympäristövastuullisuuden
- lajitella ja kierrättää työskentelyssään syntyvän jätteen

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kohteen ympäristön hoitotöissä. Ympäristökohde voi olla luonnonsuojelualue, kulttuuriympäristö, urheilualue, maisemointialue, matkailuympäristö, taajamametsä, poronhoitoalue tai erityisalue. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ympäristön tilan selvittäminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Ympäristönäytteiden ottaminen

- tehdä näytteenottosuunnitelman tai osallistua näytteenottosuunnitelman tekemiseen
- ottaa ympäristönäytteitä turvallisesti ja soveltuvia välineitä käyttäen
- ottaa edustavia ympäristönäytteitä ja ymmärtää näytteenoton merkityksen ympäristöanalyysin onnistumisen kannalta
- käyttää karttaa ja paikannuslaitetta ja paikantaa itsensä luotettavasti
- tehdä havaintoja kohteen ympäristöstä ja tehdä niistä muistiinpanot kenttähavaintolomakkeeseen
- käyttää näytteenotossa tarvittavia kulkuneuvoja turvallisesti
- auttaa hätätilanteissa sekä onnettomuuden ja sairaskohtauksen sattuessa

Kenttämittaukset

- valita kohteeseen sopivat kenttämittarit ja valmistella ne ennen käyttöä
- käyttää kenttämittareita oikein ja luotettavasti
- kirjata tekemänsä havainnot ja mittaustulokset mittauspöytäkirjaan tai havaintolomakkeeseen
- huolehtia, että käytetyt mittarit säilytetään oikein

Näytteiden analysointi, tulosten tulkinta ja raportointi

- tehdä ohjeiden mukaisen yksinkertaisen näyteanalyysin
- verrata saatuja tuloksia ohjearvoihin ja arvioida mahdollisia poikkeamia
- ymmärtää miksi tiettyjä analyysejä tehdään ja mikä merkitys tuloksilla on ympäristölle
- etsiä tietoa luotettavista lähteistä, verrata saatuja tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin ja laatia tuloksista ohjeenmukaisen raportin

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla ympäristönäytteenotossa tai ympäristöanalytiikassa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ympäristöviestintä, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Ympäristöviestintä tiedon hankinta

- ymmärtää ympäristöviestinnän tavoitteet viestinnässä, kuten sisäinen viestintä, ulkoinen viestintä
- hankkia ympäristötietoa monipuolisesti erilaisista lähteistä
- arvioida tietoa, niiden oikeellisuutta ja luotettavuutta
- perehtyä monipuolisesti ympäristötiedon taustoihin
- erilaisia viestintäkeinoja ja menetelmiä, kuten verkkosivut, sosiaalinen media, media, tapahtumat
- tunnistaa erilaisia ympäristöjärjestelmiä ja ympäristömerkkejä osana työyhteisön ympäristöviestintää
- huomioida ympäristölainsäädännön työtehtävässään

Ympäristöviestinnän materiaalin laatiminen

- tunnistaa tilanteeseen ja kohderyhmään sopivan viestintäkeinoon yhdessä asiantuntijan kanssa
- suunnitella ja tuottaa monipuolista ja selkeää ympäristöviestintämateriaalia
- tarvittavien laitteiden ja tietokoneohjelmien käytön ympäristömateriaalin laatimisessa
- käyttää valittua viestintäkeinoa ja viestintämenetelmää, kuten osallistua neuvontatapahtumaan, tuottaa esitemateriaalia, tuottaa tiedotusmateriaalia
- arvioida viestinnän vaikuttavuutta kuten valittua viestintämenetelmää, aikataulua, materiaalia

Ammattitaidon osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla yrityksessä, laitoksessa tai erilaisten järjestöjen toiminnassa ympäristöviestinnän tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ympäristöä säästäviin kulutusvalintoihin ohjaaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

Tiedonhankinta

- perehtyä yleisimpiin ympäristöä kuluttaviin valintoihin
- tunnistaa ympäristöä kuluttavia toimintatapoja kohderyhmän toimintaympäristössä
- yleisimmät kulutusta vähentävät ratkaisut
- esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kulutuksen vähentämiseksi kohderyhmän tapahtumaan
- perehtyä neuvontatapahtuman kohderyhmään valitakseen kohderyhmälle soveltuvan ympäristöviestintämenetelmän
- etsiä tietoa kohderyhmän tapahtumaan valitusta aiheesta monipuolisesti
- hakea monipuolisesti ja tehokkaasti tietoa toimintaa koskevista laeista ja viranomais määräyksistä ja käyttää tietoa työssään

Neuvontatapahtuma

- suunnitella ja toteuttaa kohderyhmälle ympäristöä säästäviin kulutusvalintoihin ohjaavaa toimintaa
- neuvoa asiakkaita tekemään ympäristöä ja luonnonvaroja säästäviä valintoja toiminnassaan
- käyttää kohderyhmään soveltuvaa ympäristöviestinnän menetelmää
- laatia kohderyhmään soveltuvaa neuvontamateriaalia
- perustella asiakkaille materiaalivalintojen merkityksen kohteen toiminnassa kuten hyödyntää soveltuvia laskelmia
- kerätä palautetta toiminnan kehittämiseksi
- toimia tapahtuman turvallisuussuunnitelman mukaisesti

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä työskentelemällä neuvontatapahtuman käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Liite 1

Ensiapu, hygienia ja työturvallisuus

Luonto- ja ympäristöalan useissa työtehtävissä toimiminen edellyttää voimassa olevan työturvallisuuskortin ja EA1- tai EA2-todistuksen. Lisäksi alan tehtävissä, joissa työskennellään elintarvikehuoneistoissa ja käsitellään pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita, edellytetään hygieniapassia.

Lisätietoja pätevyyksistä ja kelpoisuuksista: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/patevyudet-ja-kelpoisuudet>

Liite 2

Suosituslista kasvien, eläinten ja luonnonilmiöiden osaamisesta tutkinnon pakollisissa tutkinnon osassa.

Kasvilajit

Jäkälät

Poronjäkälät
Isohirvenjäkälä
Tinajäkälä
Naava / luppo

Sammalet

Karhunsammalet
Seinäsamalet
Kerrossammalet
Kynsisammalet
Rahkasammalet

Saniaiset

Järvikorte
Metsäkorte
Metsäimarre
Hiirenporras

Putkilokasvit

Puut

Mänty
Kuusi
Kataja
Hieskoivu
Rauduskoivu
Vaivaiskoivu
Haapa
Pihlaja
Harmaaleppä
Raita
Tuomi

Muut putkilokasvit

Puolukka
Mustikka
Juolukka
Variksenmarja
Suomuurain (hilla, lakka)
Isokarpalo
Mesimarja
Lillukka
Oravanmarja
Sianpuolukka

Sudenmarja
Vadelma
Kanerva
Suopursu
Suokukka
Raate
Kihokit
Tupasvilla
Maitohorsma
Kultapiisku
Siankärsämö
Päivänkakkara
Kissankello
Metsätähti
Mesiangervo
Koiranputki
Myrkkypeiso
Valkoapila
Puna-apila
Voikukka
Niittyleinikki
Metsäkurjenpolvi
Nokkonen
Suolaheinät
Hiirenvirna
Poimulehdet
Kangasmaitikka
Talvikit
Vanamo
Kielo
Käenkaali
Rentukka
Pietaryrtti
Pujo
1 heinäkasvi
1 sarakasvi

Paikallisesti voi muuttaa oheisen listan lajeista 20 %.

70 lajia

Sienet

Haaparousku
Kangarousku
Karvarousku
Isohapero
Herkkutatti
Kangastatti
Punikkittatti
Voitatti
Korvasieni
Kantarelli

Kehnäsieni
Pulkkosieni
Suppilovahvero
Kärpässienet
Seitikit
Arinakääpä
Pakurikääpä
Taulakääpä

18 lajia

Lintulajit

Vesilinnut

Laulujoutsen
Metsähänhi
Sini- eli heinäsorsa
Haapana
Tavi
Tukkasotka
Telkkä
Isokoskelo
Kuikka

Kahlaajat

Kurki
Kuovi tai pikkukuovi
Töyhtöhyppä
Kapustarinta
Liro
Rantasipi
Taivaanvuohi

Petolinnut

Maakotka
Merikotka
Kalasääksi
Hiirihaukka tai piekana
Varpushaukka
Tuulihaukka
Helmipöllö
Suopöllö

Metsäkanalinnut

Metso
Teeri
Riekko
Pyy

Lokkilinnut

Harmaalokki
Kalalokki

Naurulokki
Kalatiira tai lapintiira

Varpuslinnut

Korppi
Varis
Harakka
Närhi
Kuukkeli
Haarapääsky
Räystäspääsky
Tilhi
Räkättirastas
Punakylkirastas
Kirjosieppo
Pajulintu
Västäräkki
Talitiainen
Hömötiainen
Peippo
Järripeippo
Punatulkku

Muut lajiryhmät

Palokärki
Käpytikka
Kesykyyhky eli pulu
Sepelkyyhky
Käki

Paikallisesti voi muuttaa oheisen listan lajeista 20 %
55 lajia

Nisäkkäät

Ahma
Harmaahylje
Hirvi
Ilves
Karhu
Myyrät
Kettu
Hiiret
Kärppä
Liito-orava
Lumikko
Konttiainen eli maamyyrä
Majava
Metsäjänis
Metsäkauris
Metsäpeura (sis. poro)
Päästäiset

Minkki
Mäyrä
Naali
Norpat
Näätä
Orava
Piisami
Rotta
Rusakko
Saukko
Siili
Supikoira
Susi
Tunturisopuli
Valkohäntäkauris
Villisika

33 lajia

Kalat

Ahven
Ankerias
Harjus
Hauki
Kuha
Lahna
Lohi
Made
Muikku
Siika
Särki
Taimen

12 lajia

Matelijat ja sammakkoeläimet

Kyy
Rantakäärme
Rupikonna
Sammakko
Sisilisko
Vaskitsa

6 lajia

Hyönteiset

Päivänkorennot
Sudenkorennot
Koskikorennot

Heinäsiirkat

Hepokatit

Vesimittari

Torakat

Perhoset

    Kaaliperhoset (mm. auroraperhonen)

    Kiitäjät

    Kehrääjät

    Ritariperhoset

    Sinisiivet

Kaksisiipiset

    Hyttynen

    Mäkärä

    Polttiainen

    Vaaksiainen

    Kärpäset

Pistiäiset

    Ampiaiset

    Mehiläiset

    Kimalaiset

    Muurahaiset

Kovakuoriset

    Sarvijaakko

    Tukkimiehentäi

23 lajia